

Bifolium

Nieuws over handschriften en oude drukken

Redactie: p/a Vakgroep Mediaevistiek, Nieuwe Kijk in 't Jatstraat 56, 9712 SJ Groningen NL

2

OKTOBER 1983

Ter Inleiding

De redactie van BIFOLIUM kan U mededelen dat de oprichting van ons nieuwsbulletin in den lande maar ook daarbuiten positief is ontvangen. Dit blijkt niet alleen uit de 'adhesie'-betuigingen maar ook uit het aantal abonnees dat zich tot nu toe heeft aangemeld, namelijk circa 225. Hoewel hierdoor de financiële positie van ons bulletin voorlopig veilig is gesteld, zou een nog iets ruimere lezerskring welkom zijn.

T E N T O O N S T E L L I N G E N

DEN HAAG, Rijksmuseum Meermanno-Westreenianum, 'De liturgische handschriften van de Koninklijke Bibliotheek' (6 oktober 1983 - 14 januari 1984), gratis toegankelijk.

Catalogus: A.S. Korteweg, 's-Gravenhage, 1983, 48 pp. tekst, 24 pp. ill. zw/w, 4 in kleur, fl. 12,50.

Naar aanleiding van de voltooiing van de nieuwe wetenschappelijke catalogus van de liturgische handschriften van de KB, samengesteld door P.C. Boeren, worden 92 van de meest interessante exemplaren tentoongesteld. De expositie werd ingericht door de conservator van de KB, dr A.S. Korteweg, met hulp van drs K.H. Broekhuijsen-Kruijer en drs J.P.J. Brandhorst. Er wordt een goed overzicht geboden van het KB-bezit aan liturgische werken alsook getijdenboeken. Het betreft o.m. missalen, gradualen, psalters, brevieren, antifonaria, kalenders en directoria. Getoond worden handschriften uit de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, verder met Franse, Duitse en Italiaanse herkomst. De tentoonstellingscatalogus is bedoeld als eenvoudige handleiding. Hij bevat een inleiding over de collectie liturgica van de KB en de middeleeuwse eredienst in het algemeen. Een en ander is duidelijk geïllustreerd. De kunsthistorische informatie is summier gehouden. Verschillende registers en een glossarium besluiten het werk. AMSTERDAM, Rijksmuseum, 'Ierse Kunst, 1500 voor Christus - 1500 na Christus' (19 november 1983 - 25 februari 1984). Cat., rijk geïll., prijs vermoedelijk ca fl. 35,--.

Grote tentoonstelling die al eerder in Keulen te zien was (vgl. Bifolium 1). Ook beroemde handschriften zoals de boeken van Kells, Armagh en Durrow worden geëxposeerd. Uiteraard zijn slechts enkele bladen tegelijk zichtbaar, maar facsimile en video proberen het gemis op te vangen.

Missale voor bisdom Utrecht, ca 1400 (KB Den Haag, Hs. 128 D 29, fol. 128v, Canonplaat). DEN HAAG, *Liturgische Handschriften*.

DEN HAAG, Koninklijke Bibliotheek, 'De meest opmerkelijke boekbanden uit eigen bezit' (14 september - 20 oktober 1983). Catalogus: J. Storm van Leeuwen, 's-Gravenhage, KB, 1983, 171 pp. ill., lit., reg. fl. 17,50 (ISBN 90-6259-050-0). Een overzicht in chronologische volgorde. Voorts worden banden en objecten getoond (zoals boeksloten) die een toelichting geven op enige belangrijke bind- en versiertekniken. Alle 169 banden zijn afgebeeld in de catalogus.

LEIDEN, St. Pieterskerk, 'Das goldene Evangelienbuch von Echternach' (30 september - 27 oktober). De tentoonstelling is georganiseerd rond de facsimile-uitgave van de beroemde codex aureus epternacensis en belicht de reproductietechniek van middeleeuwse handschriften (openingstijden ma.-vrij. 13.30-16.00 uur, zat.-zon. 11.00-15.00 uur).

TIEL, Streekmuseum 'De Grote Sociëteit' (Plein 48, tel. 13440-14416), 'Tiel en zijn kroniek' (november 1983). Geïllustreerde catalogus. Bij gelegenheid van de verschijning van 'De Tielse kroniek. Een geschiedenis van de Lage Landen van de Volksverhuizingen tot het midden van de vijftiende eeuw, met een vervolg over de jaren 1552-1566' (Uitg. Verloren, Amsterdam 1983, LXX + 200 pp., geïll.).

Hoofdtijde van de tentoonstelling is het *Chronicon Tielense* (een 15de-eeuwse wereldkroniek), zijn bronnen en zijn receptie in de Nederlandse historiografie.

UTRECHT, Centraal Museum, 'Handschriften en oude drukken uit het bezit van de Universiteitsbibliotheek te Utrecht' (17 februari - 1 april 1984). Ingericht bij gelegenheid van het vierde eeuwfeest van de Utrechtse UB. Nadruk zal liggen op de kern van het alleroudste bezit, de boeken die door de stedelijke overheid uit de geconfisqueerde kloosters in 1584 in de Janskerk bijeengebracht en opgesteld werden. Ook later verworven collecties zoals van E. van de Poll en H. van Buchell komen aan bod. Bijzondere aanwinsten, zoals het beroemde Utrechtse Psalterium, worden getoond.

Catalogus: ca. 230 pp., ca. fl. 30,--.

WAGENINGEN, Bibliotheek van de Landbouwhogeschool, Generaal Foulkesweg 19, Wageningen, 'Paradisus Batavus' (1 - 29 oktober 1983). Onderwijsstuinen, particuliere tuinen en kwekerscollecties in de Noordelijke en Zuidelijke

Nederlanden (1550-1839), weerspiegeld in boeken en prenten. Er is een catalogus verschenen bij uitg. Pudoc, Wageningen, fl. 25,--.

TENTOONSTELLINGEN (waarover wij U in het volgende nummer meer informatie hopen te bieden)

Parijs, Bibliothèque Nationale, 'Geïllustreerde Italiaanse handschriften uit eigen bezit' (februari - april 1984).

TENTOONSTELLINGSCATALOGI

BRUGGE, Stadsarchief, 'De Adornes en Jeruzalem. Internationaal leven in het 15de-16de-eeuwse Brugge' (9 - 25 september 1983). Catalogus beschikbaar (kan worden besteld bij het Stadsarchief, Breidelstraat 3, B-8000 BRUGGE).

DARMSTADT, Schlossmuseum Darmstadt, Landesvertretung Hessen in Bonn (28 mei - 28 juli 1982), 'Bücher als Kunstwerke. Kostbare Handschriften und Pressendrucke aus der Landes- und Hochschulbibliothek Darmstadt'. Darmstadt 1982, ca. fl. 35,-- (goed geïll., ook Nederlands materiaal).

DIEST, 'Handschriften uit Diestse kerken en kloosters' (tentoonstelling 25 juni - 25 september 1983). - Dietsche Cronycke, 6 - Vrienden van het Stedelijk Museum en Archief Diest, 1983. BF 400. Bestellen bij Robert v.d. Ven, Vereniging Vrienden, Grote Markt 1, 3290 DIEST-B).

Zeer aantrekkelijke catalogus: 219 pp., 44 afb. en 2 in kleur. Artikelen over boekbedrijf in Diest in 15e/16e eeuw (v.d. Ven) over Brabantse of Parijse herkomst van een hs. uit Zelem bij Diest (M. Smeyers en B. Cardon). Catalogus samengesteld uit bijdragen van Cardon, Deschamps, Hendrickx, Persoons, Smeyers, Valvekens, v.d. Eycken en v.d. Ven.

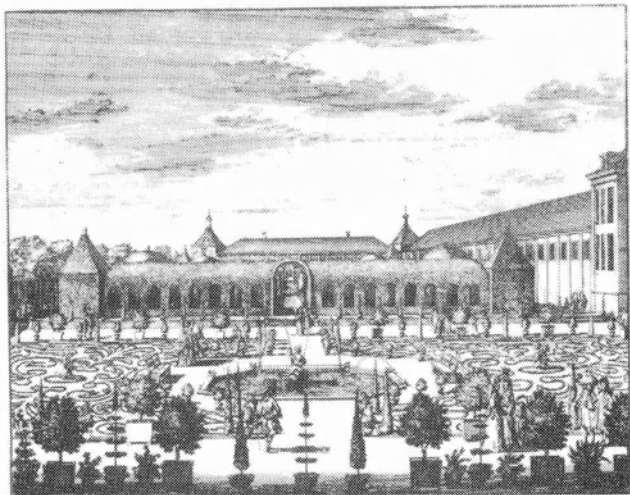
FLORENCE, Laurenziana. Zomer 1983. SPAGNESI, E. Le Pandette die Giustiniano. Storia e Fortuna della 'Littera Florentina'. Firenze, Olschki, 1983. 105 pp., 5 ill. Lit. 12.000 (ISBN 88-222-3166-X).

Aardig overzicht van geschiedenis en receptie van de Pandecten. Ook de Hollandse Elegante School en Henrik Brenkman worden niet vergeten. KARLSRUHE, Badische Landesbibliothek, 'Kalender im Wandel der Zeiten. Katalog & Ausstellung d. Bad. Landesbibliothek zur Erinnerung a.d. Kalenderreform durch Papst Gregor XIII im Jahr 1582'. L. Rohner e.a. Karlsruhe 1982. ISBN 3-88705-006-1. Leuk boekje met gedegen uitleg, ca. 30 afb. waarvan enige in kleur. Ca. fl. 20,--.

C O N F E R E N T I E S

MANUSCRITS DATÉS

Dr J.P. Gumbert: Eind april 1983 heeft er in Neuchâtel (Zwitserland) een colloquium van ca. 30 bewerkers en gebruikers van de 'Manuscripts datés' plaatsgevonden. Er werden intensieve discussies gewijd aan de inhoud en doelstellingen van de reeks. Zo zijn nu ook, naast de rol als dateerhulp, de rollen als basismateriaal voor paleografie en (nieuw) voor codicologie erkend, en vooral de rol als cultuurhistorische goudmijn voor de late Middeleeuwen. Er zal ook, gemiddeld, iets meer codicologie in de beschrijvingen komen. Het verdient aanbeveling de reeks te citeren in de afkorting CMD (Catalogue des mss. datés) gevolgd door de (postale) landletter: dus CMD-NL 2 en CMD-D 1, waarvan de publicatie over niet al te lange tijd gerealiseerd zal worden.

'De Koninginne Tuin met 't Groene Kabinet, en de Oranjerie, van Achteren te zien'. C. Allard exc. ca 1700.

WAGENINGEN, *Paradisus Batavus*.